

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31. NI. KAT.
 RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

PRETPLATA: GODIŠNJE K 32.—, POLUGOD. K 16.—, ČETVRTGOD.
 K 8.— POJEDINI BR. 1 K. IZLAZI TRI PUT MJESEČNO.

K 2. novembra 1917.

To su bili dani steće; dani, kad nam se, preko poljana krvi, otvarao vidik u Zemlju, gdje je već vidjesmo zelenilo; cvjetanje i plodove. Kad smo, načod čežnje za mirom, za čas izgubili vid i sluh za realnost, koja je tutnjala i razarala, i našli se posvuda, na svim frontama i liza svih žica i jaraka, na jednoj oazi: sanjati, koji osjećaju, da je san od danas zbilja sutrašnjega dana.

Tako je na nas djelovala Balfourova deklaracija.

To je bila zadovoljština za nas cijoniste; predstavnici našega pokreta bili su priznati predstavnicima cijeloga naroda, a naše težnje postadoše političkom realnosti. Jedan profesor i jedan publicista nosioc naše volje, osnovane jedino na moralnoj sili, koja se do sad nigdje nije nvažavala kao realni politički faktor.

Došla nam je ta vijest u doba, kad smo najjače zdvajali: vidjeli smo židovstvo, tragički raskidano silom, pred kojom smo morali zatomljivati svoje težnje. Bile su ipak jače od nas samih i od fizičke sile: jer kad smo saznali za izjavu britske vlade, postali smo nesmotreni i naša je radost probila sponu cenzure i opreza.

U ono je doba jedan govornik dao vizijonaran izražaj svemu onome, što je pokretalo naše duše: »Vidim u svojoj predodžbi one milijune Izraela na istoku Evrope, koje su kroz vijekove zatvarali u njihovim četvrtima, gdje su trpili, proskribovani, ubijani od tiranije, podnašajući sve tjeskobe aktivnih inteligencija, koje nemaju slobodnog puta, talenata, koji ne smiju da govore, genija, koji ne mogu da stvaraju. Vidim ih, te milijune, gdje podnašaju, podnašaju sve, žrtvuju sve, samo da očuvaju u punom svjetlu plamen, za koji su znali, da su mu oni svjetiljka, da očuvaju dušu; za koju su znali, da su joj oni tijelo; vidim ih, gdje upiru svoje oči

prema udaljenoj tački i ne prestaju vjerovati, da će im se jednog dana povratiti njihova veličina, ovako ili onako, i gdje sebi govore uvijek, kad se skupe u porodici, u noći Pashe: »Do godine u Jeruzalimu!« Godine su slijedile za godinama, koljena za koljenima, vijekovi za vijekovima; a vrijeme što je prolazilo moglo se računati na tisuće godina, a oni ne sustaše da opetuju: »Do godine u Jeruzalimu!« Ako ova vizija, koju su oni toliko ljubili, postane realnost, ako se na brežuljcima Cijona preporodi jedna židovska civilizacija s nešto od svoje negdašnje intelektualne i moralne snage, onda ja vidim, gdje se rađa novo pouzdanje i nova veličina u sren onih, koji budu ostali u drugim krajevima svijeta. Njihove će oči zadobiti nov sjaj, njihova će se pognuta leđja uspraviti i Židov će se ukazati s većim dostojanstvom u cijelome svijetu.

Tako je govorio taj Židov, državnik Engleske, koja bilježi D' Israelia, ponosnog na svoju rasu.

I tako smo osjećali mi.

Vidjeli smo početak: polagao se osnovni kamen universiteta u Jeruzalimu. Simbol sile, s kojom ulazimo u svoje pravadnu domaju, našu više ne ičija što jest, jer smo je dvijetisuće godina nosili u dušama. I drugi, jake i široke duše, realni političari, ali i moralni: lord Cecil, sir Sykes i mnogi, gledali su našim očima našu domaju. I naša »imponezabilija« postala su realnim činjenicama diplomacije.

Naša su braća u Americi i Engleskoj bila sretna, da su mogla podpirati uza svoje težnje i težnje drugih potlačenih naroda: Čeha, Jugoslavena, Armenaca.

I zajedno s njima rasle su nam nade i zajedno s njihovima doživjeli smo kruta razočaranja, od kojih su nam na mahove klonula krila kao albatrosu, kad se iz slobodna zraka spusti na palubu.

Gdje li su nam jamstva za galut, koja nam je dala Balfourova deklaracija? Da, da, ne okrnjiše nam prava, što ih dojako imasmo: prava na stradanje. I već se spremaju mračne predratne sile, nesavladane, da nam uskrate narodnu domaju.

Slabi sustaju. O, koliko ih je, kojima je nakon dvije tisuće godina gledanja prema dalekoj tački odjednom oslabio vid, te ne vide, kako je ta tačka bliza onome, koji ju je smjestio u svoje nesavladivo htijenje! Do toga stoji sve. Naše je htijenje izazvalo Balfourovu deklaraciju, pa iza nje Pichonovu, Imperialijevu, Wilsonovu i Vesnićevu. Naše htijenje, aktivirano u naš čin, mora da stvori iz deklaracije činjenicu. Samo naše htijenje.

Balfourova je deklaracija jedno priznanje i jedna mogućnost; mogućnost dosta omeđena. Ali mi ćemo joj mede konačno odrediti: ne mačem, ne silom, već svojim činima, kojima pokreću naše moralne sile, što se vraćaju u svoje ishodište, gdje no će da se razvežu nespupane verigama, koje su ih iznakazile.

A naša blagodarnost prema britskoj vladi ne biva manja od toga, što znamo, da nam je priznala tek jedno pravo i što nam daje zadovoljštinu za dvijetisućljetni golemi grijeh svijeta. Tko će da dublje cijeni objavu akta pravde, nego mi, prema kojima se bespravlje i poniženje smatralo zakonom?

I dok nas bude, nama će 2. novembra biti jedan narodni dan, velik po svome moralnome značenju i velika kapija na prag novoga doba.

A tko nam bude podmitao nogu, upoznat će, da se židovski narod, vičan postati, više ne da time sustaviti.

Na svijetu je, da ne žrtvuje svoj obraz obnovo svoje sramote, koju je svoje časti radi dužan da nam omogući zaboraviti.

„Narodna domaća za židovski narod“.

Foreign office
2. novembra 1917.

Dragi lorde Rotschilde, veoma me ra-
duje, što mogu da upravim na Vas, sa
strane vlade Njegova Veličanstva, ovu
deklaraciju simpatija sa židovskim cijo-
nističkim aspiracijama, koja je podastirta
kabinetu i po njemu odobrena:

»Vlada Njegova Veličanstva gleda s
naklonošću ostvarenje narodne domaće
za židovski narod (a national home for
the Jewish people) u Palestini te će da
napreigne svoje najbolje sile, da omogući
ostvarenje ovoga cilja, pri čemu se jasno
razumijeva, da se ne će učiniti ništa, što
bi naškodilo bilo građanskim i vjerskim
pravima nežidovskih zajednica, koje po-
stoje u Palestini, bilo pravima i politič-
kom statusu Židova u bilo kojoj drugoj
zemlji.«

Bio bih vam zahvalan, kad biste ovu
deklaraciju stavili do znanja cionističkoj
federaciji.

Vaš iskreni
Artur James Balfour.

G. Jules CAMBON, glavni sekretar ministarstva
spoljnih posala g. Nahumu Sokolovu:

4. juna 1917.

Gospodine,

Vi ste imali dobrotu, da mi razložite
osnovu, kojoj posvećujete svoje sile i
kojoj je svrha, da razvije židovsku kolo-
nizaciju u Palestini. Vi držite, da bi, ako
to prilike dozvole i ako se s druge strane
obezbijedi neovisnost Svetih Mjesta, zna-
čilo izvršiti čin pravde i zadovoljštine,
kad bi se pod zaštitom savezničkih sila
podupirala obnova židovske narodnosti
u toj zemlji, iz koje je narod Izraela
istjeran pred toliko vijekova.

Vlada Franceske, koja je stupila u
ovaj rat, da brani jedan nepravedno na-
padnuti narod i koja nastavlja boj, da
obezbijedi trijumf prava nad silom, može
da ima samo simpatije za Vašu stvar, čiji
je trijumf vezan s onim Saveznika.

Sretan sam, da Vas mogu o tome ovdje
uvjeravati.

Jules Cambon.

Italijansko poslanstvo

London, dne 9. maja 1918.

Vrlo poštovani gospodine,

po nalogu njegove ekscelencije baruna
Sonnina, kraljeva ministra za spoljašnje
poslove, čast mi je obavijestiti Vas, da
je vlada Njegova Veličanstva s obzirom
na pitanja, koja su na nju stavljena, sre-
tna, što može potvrditi predjašnje izjave,
što ih je dala po svojim predstavnicima u
Washingtonu, Haagu i Solunu, to jest, da
je spremna radosno uznastojati oko olak-
šanja osnivanja židovskog narodnog cen-
tra u Palestini, a da se pri tome razumi-
jeva, da se time ne naškodi zakonskome
i političkome stanju, koje uživaju Židovi
u svakoj drugoj zemlji.

Izvolite . . . i t. d.

Imperiali.

Ministère des
Affaires Étrangères,
Direction des
Affaires Politiques
et commerciales.

Republique Française
Paris, 14. februara 1918.

Gospodine,

Kako je bilo uglavljeno u tečaju na-
šeg razgovora u subotu, dne 9. ovoga mje-
seca, vlada Republike, da odredi svoje
stajalište prema cionističkim aspiracija-
ma, koje idu za tim, da za Židove stvore
u Palestini narodnu domaću, objelodanila
je saopćenje (communiqué) u novinama.

Priopćujući Vam njegov tekst služim
se rado publikom, da Vam čestitam na
plemenitoj revnosti, kojom prosljedju-
jete ostvarenje čežnje svojih istovjeraca
i da Vam blagodanim na revnosti, koju
očitujete, da ih upoznate s osjećajima sim-
patija, koje njihova naprezanja pobuduju
u zemljama Entente, a poimence u Fran-
ceskoj.

Izvolite primiti, gospodine, uvjerava-
nja mojeg osobitog štovanja

G. Sokolov
Hotel Meurice, Paris.
(Prilog.)

Paris, 9 februara 1918.

Gospodin Sokolov, predstavnik cionis-
tičkih organizacija, bio je jutros priin-
ljen u ministarstvu spoljnih posala po
gospodinu Stéphenu Pichonu, koji je bio
sretan, da mu potvrdi, da između vlada
Franceske i Britanije vlada potpun sklad
u pogledu pitanja židovske domaće u Pa-
lestini.

Srpska ratna misija u
Sjedinjenim Državama.

Washington, 27. XII. 1917.

Moj dragi kapetane Albala!

Želim, da izrazite Vašoj jevrejskoj
braći simpatije srpske vlade i srpskog na-
roda za ponovnim uskrsnućem Jevrejske
države u Palestini shodno njihovim mno-
gobrojnim sposobnostima i njihovom me-
sumnjivom pravu, čime će oni ponova za-
uzeti svoje istaknuto mjesto u društvu
naroda. Uveren sam, da će ostvarenje nji-
hovitih ideala biti ne samo njima od koristi
već i vaskolikom čovečanstvu.

Vama je dobro poznato, dragi kapeta-
ne Albala, da nema drugog naroda na
svetu, koji simpatije sa pre spomenutom
idejom više no srpski narod. Zar mi ne
prolevamo gorke suze na obalama Vavir-
lona, na dogleđu naše ljubljene i tek ne-
davno izgubljene domovine? Kako da ne
učestvujemo u težnjama i patnjama je-
vrejskog naroda, kad su se naši zemljaci
Vašeg porekla i Vaše vere borili za nji-
hovu srpsku otadžbinu isto tako hrabro,
kao i naši najbolji sinovi?

Nama će biti žao, ako će nas i jedan
od naših sugrađana Jevreja napustiti i
vratiti se u njihovu obećanu zemlju, ali
mi ćemo se tešiti nadom, da će nam
ostaviti zamašan deo svojih srdaca i po-
stati najjačom vezom između slobodnog
Izraela i Srbije.

Uveravajući Vas, dragi kapetane Al-
bala, u svoje odlučno poštovanje

Vaš
VESNIĆ v. r.

Predsjednik WILSON dru. Stephenu Wise, pred-
sjedniku povizornog izvršnog odbora za glavne
cionističke poslove u New-Yorku.

31. augusta 1918

Pratio sam dubokim i iskrenim inte-
resom djelo obnove, koje je vršila komi-
sija Weizmann u Palestini na poziv en-
gleske vlade i iskorišćujem danu mi prili-
ku, da Vam izrazim svoje zadovoljstvo
nad napretkom, koji je cionistički pokret
postigao u Ujedinjenim državama i kod
savezničkih naroda čiza deklaracije dane
po g. Balfouru u ime engleske vlade;
deklaracije, koja odobrava ostvarenje u
Palestini narodne domaće za židovski na-
rod i sadržaje obećanje, da će engleska
vlada uložiti sve sile da omogući ostva-
renje toga cilja, pri čemu se jasno razumi-
jeva, da se ne će učiniti ništa, što bi na-
škodilo bilo građanskim i vjerskim pra-
vima nežidovskih zajednica, koje postoje
u Palestini, bilo pravima i političkom sta-
tusu u bilo kojoj drugoj zemlji.

Mislim, da će svaki Amerikamac biti
duboko ganut, kad začuje, da je baš u ovo
krvavo doba Weizmannova komisija bila
u stanju, da položi u Jeruzalimu prvi ka-
men jevrejskog univerziteta, obećanje
duševne tenesanse.

GOVOR LORDA ROBERTA CECILA.

2. decembra 1917. u Operi u Londonu.

S najvećom sam radosti došao ovamo
pozvan po onima, koji predstavljaju ili
koji su upravljali s predstavništvom cijo-
nističkoga pokreta naše zemlje, da Vam is-
poručim, Vama i svim cionistima, svoje
najiskrenije čestitke u povodu događaja,
koji danas slavite (Balfourova deklaraci-
ja). Možda ćete mi dozvoliti, da uklju-
čim u te čestitke ne samo ime Vašega
predsjednika nego i imena g. Nahuma So-
kolova i g. dra. Ch. Weizmanna, koji su
toliko uradili za stvar, koju smo mi svi
sretni da vidimo, gdje triumfira. Mi svi,
ja sam o tome uvjeren, shvaćamo, kako je
važan ovaj današnji prije podnevni miting.
Njegova je gospodovna nota, ideja oslo-
bodjenja. Želimo dobrodošlicu između
sebe ne samo tisućama Židova, koje vidim,
nego i predstavnicima arapskoga i armen-
skoga plemena, koja se takodjer bore u
ovom velikome ratu, da budu slobodna. Že-
limo, da arapske zemlje pripadnu Arapi-
ma, Armenija Armencima, Judeja Židovi-
ma. Da, i pridodajmo još, Turska, istočna
Turska, Turcima, ako je to moguće.

Dozvolite da kažem, da uloga, koju
ova zemlja igra u tome pokretu, nije nova,
Ja bih, što više, mogao reći, da ova zem-
lja, podupirući cionistički pokret, samo
nastavlja svoju tradicijonalnu politiku.
Čini mi se, bar meni, da se politika ove
zemlje osniva na dva osnovna kamena.
Držim, da ih se naziva često ovim rije-
čima: Sloboda i Pravda. Možda bi se ta-
nije moglo obilježiti ovom rečenicom:
Supremacija Prava i Slobode, jer budite
uvjereni, hoćemo li da ikad steknemo onu
sigurnost, kakova nam se predočila nedav-
no, i ako je važno za nas, ako postignemo
da evropska civilizacija i odnošaji naroda

u Evropi izadju iz anarhije, u kojoj se sad nalaze, to može da bude sredstvima, po kojima smo zadobili slobodu i blagostanje više od ikoje druge zemlje, a to će reći supremacijom Prava.

Što se tiče drugog osnovnog kamena, o kome sam govorio, i koji se neposrednije odnosi na naš današnji sastanak, neka mi se dozvoli reći ovo: neprestano je sada na usnicama nova riječ, autonomija. Ne mislim, doista, da je to nova stvar. Ona za cijelo nije nova u britskom carstvu. Ovo je carstvo uvijek nastojalo, da daje svim narodima, koji ga sastavljaju, autonomiju, koliko su bili kadri, da je imaju. Uvijek smo nastojali, da dademo svim narodima svoga carstva potpunu slobodu i potpunu jednakost pred zakonom. Zaklinje nas se, da poštujemo načelo političke autonomije; ali ja opetujem, britsko je carstvo bila prva organizacija, koja je naučala svijet ova načela i jedan od velikih uzroka, kojih radi smo ušli u ovaj rat, jest, da damo svim narodima pravo, da sami sobom vladaju i da prosljeđuju svoje zadatke ne uznemirujući se od prijetnja svoga jačega susjeda.

Jedan od najvećih koraka, koje smo učinili u tom pravcu — po moje mišljenju najveći s izvjesnih gladišta — jest naše priznanje cionističkog pokreta. To je prvo organizatorno naprezanje, koje smo poduzeli u onome, što će, nadam se, biti nova organizacija svijeta iza rata. Ne kažem, da je to jedino, što je sadržano u ovome velikome pokretu. Nije to samo priznanje jedne narodnosti, to je više od toga. Ovaj se pokret osniva na velikom idealu, o kome vam se govorilo ovo prije podne, a s moje bi strane bilo preuzetno, da Vam o njemu govorim. To nije, da pravo kažem, porodjaj jednog naroda, jer židovski je narod kroz vijekove tlake i robovanja čuvao osjećaj svoje narodnosti, kao malo koji narod; ali ako to nije porodjaj naroda, držim, da možemo reći, da je to preporodjaj naroda. Neću da pričam, koje krajnje posljedke može imati ovaj velikaj dogodjaj, ali, što se mene tiče, držim, da će imati neprocjenjiv uticaj u historiji svijeta i posljedice, kojih niko ne može da predvidi, u budućoj historiji ljudskoga roda.

GOVOR PUKOVNIKA SIR MARK SYKESA.

2. decembra 1917. u Opéri u Londonu.

Kad se pomisli na godine, koje su prošle, na goleme perijode historije, koje su između onoga, što je bilo i onoga, što je obećano danas, čovjek je uistinu zapanjen, da, zapanjen od mogućnosti perspektive, koja se pred nama otvara... Možda i Vi vidite, kao što ja to vidim, jednu Aziju pokritu ruševinama i jednu Europu, što se kupa u krvi. Možda vidite te dvije stvari i ja Vas molim, da shvatite, e je možda Vaša sudbina, te budete mostom između Azije i Evrope, da donesete duševnost Azije u Europu, a vitalnost Evrope u Aziju. Ja čvrsto vjerujem, da je to misija cionizma. Vidim ovdje nešto mnogo veće nego sam san lige naroda, nešto, što je san lige plemena i napokon lige ideala. To je velika vizija; i to je, što može da bude — što velim? To je, što je pred nama.

Ali niko ne shvaća bolje od mene — ja poznam to pitanje, bar donekle, i zato

se usudjujem smiono reći — da pred Vama ima pogibli, poteškoće i zapneka; ali gospodje i gospodo, vrijeme Vaše kušnje bilo je dugo. Vaša je škola, škola protivština; Vi možete s mirom gledati u poteškoće, jer Vi ćete ih preturiti. Ne očekujem nikakvu magičnu predezbnu. Ne; ali vjerujem, da ulazite u epohu prijelaza, koji će biti velik, blagotvoran i nesuzdrživ. To je ono, što Vas čeka.

Jest, ja držim, da se Vi spremate, da npostavite vlast, koja ne će biti ni vlast krvi, ni vlast novca, nego gospodovanja intelektualne sile. Vjerujem, da ćete vidjeti u Palestini velik centar ideala, koji će razasuti svoje zrake po svim krajevima svijeta, gdje bude Vašeg plemena. I ako ima jedna stvar, koja me veoma raduje danas, to je saznanje, da u ovaj odlučni čas svoje historije nijeste mislili samo na sebe, već da ste mislili — kasnije ćete se rado sjećati te činjenice — da nijeste, kažem, mislili samo na sebe — dok se ispred Vaših očiju razastre sjaj nade oslobodjenja — nego na Vaše drugove u nesreći, na Armence? Arape. —

Manifestacija zastupnika srednjoevropskih narodnosti u Filadelfiji.

Dne 25. oktobra zasijedao je u Filadelfiji kongres potlačenih srednjoevropskih narodnosti. Kongresu predsjedao je današnji predsjednik česko-slovačke republike Masaryk.

Sada smo iz Amerike putem cionističkog centralnog bića u Londonu primili vrlo ukusno opremljenu adresu na engleskom i jevrejskom jeziku, što ju je kongres upravo javnosti.

Priopćujemo doslovni sadržaj adrese:

Nakon trodnevne konferencije zastupnika srednje-evropskih narodnosti, u kojoj su raspravljani problemi budućih odnosa, prihvaćena je ova deklaracija:

Kongres srednje-evropskih naroda, sakupljen dne 25. oktobra 1918. u Independence hall, Filadelfija, Pennsylvania, United states of America, koji reprezentuje zajedno više od 50 milijuna ljudi, što no čine lanac naroda, koji stanuje između Istočnog mora, Jadranskog mora i Crnog mora, a kojima pripadaju: Čehoslovaci, Polaci, Jugoslaveni, Ukrainci, Rusini, Litvini, Rumunji, talijanski iredentisti, grčki iredentisti, Albanci, cionisti i Jermeni, koji su u cijelosti, ili djelomično pod tuđinskim gospodstvom, izjavljuju ovime svečano s punim priznanjem pomoći i potpore, što su ih vlada i narod Amerike i države antante pružile našim narodima, u ime naše braće kod kuće, da stavljamo sve — narode i pomoćna vrela — na raspolaganje svojim saveznicima protiv zajedničkoga neprijatelja, a da cijeli svijet sazna, što smatramo bitnim i temeljnim načelima, koja bi imala da se prihvate u ustavima naših nezavisnih naroda, kao i ciljeve naših zajedničkih i sjedinjenih akcija, zaključujemo ovime i potpisujemo slijedeće kao temeljne principe za sve slobodne narode:

1. Da sve vlade imaju svoju vlast izvadati iz odobrenja vladanih.

2. Da je neotudjivo pravo svakoga naroda, da svoju vladu organizuje na takovim temeljima i u takovim formama, koje su po njegovu uvjerenju podesne, da najbolje promiču njegovu dobrobit, njegovu sigurnost i njegovu sreću.

3. Da se uzmognu slobodno, prirodno i normalno razvijati ideali svake države, u koliko to ne bi povrijedilo ili ugrozilo sveopće interese.

4. Da ne smije da bude tajne diplomacije i da bi se svi predloženi ugovori i utanačenja medju narodima imali prije njihova prihvata i ratifikacije objelodaniti.

5. Da u to vjetujemo, da bi naši narodi, koji imaju srodne ideale i ciljeve, morali ujediniti svoja nastojanja, da osiguraju slobodu svojih pojedinih naroda u svrhu promicanja sveopće dobrobiti, a u pretpostavci, da ovakovo ujedinjenje doprinese miru i dobrobiti svijeta.

6. Da se stvori jedna liga naroda svijeta sa zajedničkim i obavezatnim ugovorom, prema kojemu bi se iskrenom i praktičnom saradnjom osigurala pravednost, a po tome i mir između naroda.

Tijekom naše povijesti bili smo robovi i žrtve agresivnih i egoističkih naroda i autokratskih dinastija i silom oružja potlačivani. Mi smo morali da dopustimo uništenje svojih gradova, nečuvena nasilja u svojim domovinama, a mi smo usprkos tiranstva naših ugnjetavača uzdržali svoje ideale. Bili smo lišeni zasebnog zastupstva i pravednog postupka — oduzelo nam se pravo slobode govora i pravo, da se slobodno sastajemo i da tražimo pomoć protiv nepodopština — zabranjen nam je bio slobodan i prijateljski saobraćaj s našim bratskim državama i maši su muževi bili prisiljeni na ratovanje protiv braće i prijatelja srodnih rasa.

Potpisatelji ove deklaracije i zastupnici drugih nezavisnih naroda, koji će ovdje potpisati svoja imena, obvezuju se ovime u ime svojih naroda da će se zajednički boriti, e da se ova nepravda popravi, kako nevolje svjetskog rata ne bi bile uzaludne; i da ovdje iznešena temeljna načela budu poprimiteljena u organskim zakonima onih vlada, koje budu naše narodnosti kasnije postavile.

T. G. Masaryk. I. M. Hilanski.

Dr. Hinko Hinković.

Nicholas Ceglinsky.

Gregory Ignate Zeatkovich.

Thomas Novus-Novuseniansky.

Captain Vasile Stoica.

Charles G. Tomazolli.

Christos Vasil Catsati.

Christo A. Dako.

Ittamar Benavi of Jerusalem.

G. Pasdermadjia.

Mi i Jevreji.

(Uvodnik »Epohe« u Beogradu od 24. oktobra 1919.)

U nedelju 20. o. mj. izvršeno je osvećenje doma novoosnovanog Jevrejskog Nacionalnog Društva u prisustvu zvaničnih časlanika Ministarstva Prosvete i Vera.

Prisustvo zvaničnih predstavnika države na ovoj svečanosti je jedan dokaz naše verske i nacionalne tolerancije, koja je tradicionalna u Srbiji i koja eto, prelazi i na naše novo Kraljevstvo.

I sam malen, porobljavan i gonjen, srpski narod je vazda i rečju i delom bio na strani gonjenih i onda nije nikakvo čudo, što je odmah, čim je Engleska u toku rata izjavila želju za osnivanjem jedne jevrejske države u Palestini, i mala Srbija, odmah za velikom Engleskom, naja-

vila svoje simpatije i odobrenje za tu namjeru.

Ali, od nekog vremena, svakako pod uticajem nazadnih elemenata iz Austrije, mogu se u našoj javnosti čuti glasovi protiv Jevreja. Nema sumnje da se mnogim Jevrejima naročito za vreme rata, mogu činiti opravdana prebacivanja. Takvi zaslužuju najoštriju osudu. Ali, zar je i kod nas bilo sve svetlo i ispravno? Zar se zbog desetine, stotine neispravnih treba baciti na ceo narod, koji je za slobodu naše zemlje prolio dosta svoje krvi, a koji je u miru bio njen verni i lojalan podanik?

Da se zapitamo: čemu bi vodila ta hajka protiv Jevreja?

Jedan od prvih uslova za pravilno razvijanje jedne države jeste srdačni odnos i uzajamno prijateljstvo i poverenje između svih njenih građana. A stvar je obične mudrosti, da se prijatelji ne stiču mržnjom i pritiskom, nego iskrenošću. S toga mi srdačno pozdravljamo osnivanje Jevrejskog Nacionalnog Društva, kojem je prvi i glavni cilj: potsticanje i gašenje srdačnih odnosa između Srba, Hrvata i Slovenaca s jedne i Jevreja s druge strane. Pruženu ruku treba da prihvatimo, i kad se uverimo u iskrenost, kojom je pružena, da im damo ono, što od nas traže: uzajamno poštovanje, poverenje i ravnopravnost.

Medjutim, ako bi odguruli pruženu ruku, čemu bi to vodilo. Oneraspoločili bi protiv sebe više od stotine hiljada naših građana Jevreja, koji svojom inteligencijom, umešnošću i vrednošću predstavljaju jednu činjenicu u državi. Iskustvo drugih država može poučiti one koji još, iz raznih pobuda gaje mržnju prema Jevrejima, kako sa njima treba postupati i zadobiti ih za prijatelje. A od kakve koristi oni mogu biti kao prijatelji, možemo viditi po Engleskoj i Americi.

Danas su prošla vremena ugnjetavanja naroda i svako nasilje nad narodima smatra se kao povreda opšte čovečanske svesti. Proletos, čim je Ženeva izabrana za sedište Lige Naroda, ona je smatrala za jednu od prvih dužnosti, da predvodjena svojim najuglednijim univerzitetskim profesorima, priredi veličanstven miting protiv gonjenja Jevreja u Poljskoj. Tu skoro podstaknuti istim povodom, uputili su najveći francuski intelektualci, među njima niko manje no Anatol Frans, Anri Barbis, Ernest Davis i drugi, apel celom svetu protivu gonjenja Jevrejskog naroda u srednjoj i istočnoj Evropi, smatrajući ga za najveću porugu modernog doba.

Da završimo ovaj napis jednom/ starom pričom o Odjeku, kojom je pomenuti miting u Ženevi završio najveći savremeni besednik i moralist protestantski, pastor Frank Toma.

»Dolazi dečko iz šume i tuži se materi:

— Ah, mama. U šumi ima jedan nevaljao dečko. Sve što sam mu kazao, ponovio mi je i to zamisli baš istim rečima: i nevaljalče, i gade, i đjavo!e, i sve drugo.

— A što mu, sine, nisi kazao i koju ljubaznu reč? — zapita mati.

Sutra dan, s kakvim ushićenjem, pričao je dečko, da mu je onaj deran iz šume na njegove reči: mило moje, zlato moje, čedo moje, andjele, odgovorio istim rečima.

Iz židovskog svijeta.

Nordauove ponovne izjave. Maks Nordau, koji sad boravi u Zaranzu Guipuzcoa u Španiji dao je redakciji „Jüdische Presszentrale Zürich“ izjave, u kojima najprije ističe, da će uvijek uzastojati, da svome narodu posluži svim svojim silama na svakom mjestu, kamo ga pozove po svojim predstavnicima. Njegova su nastojanja u mnogim važnim zgodama koristila židovskom narodu ili po gdje kojoj grupi njegovoj i otomanskim Židovima u Franceskoj i Italiji, židovskim žrtvama turske soldateske u Palestini, pogromskim žrtvama u Poljskoj, nevoljnim židovskim ratnim bjeguncima u Španiji, istočno-evropskim Židovima u Barceloni koje su denuncirali kao boljševike, a za koje se zauzeo zajedno s mnogo zaslužnim profesorom Yahudom.

Što se tiče potrebe saziva cionističkog svjetskog kongresa poziva se na svoju poslanicu upravljenu godišnjem zboru američke cionističke organizacije, održanom u Chicagu, u kojoj kaže: „Čas je, da se čuje glas Izraelov; ne po organu voda i upravitelja, koji su se sami stavili na čelo, pa bili oni ma kako zaslužni, već na usta pravilno izabranih zastupnika, koji se mogu iskazati formalnim nalogom milijuna našega naroda. Samo ovakovi opunovašteni zastupnici mogu da progovore svijetu s potrebnim autoritetom u ime Izraelovo u ovo doba, kad demokracija triumfira, u doba samoodređenja velikih i malih naroda. Saziv svjetskog kongresa židovskog naroda jest zato prešna i neminovna potreba a Vi američki Židovi morate tu stvar uzeti u svoje ruke. Odredite izborne uvjete, vrijeme i mjesto sastanka ove skupštine, koja je zvana, da postane izlaznom tačkom novoga političkoga bivstva staroga naroda Izraelova“.

Jedine su poteškoće ostvarenju ovoga prijedloga zapreke, koje stavljaju svjetskim ratom strašno podivljale vlade i uprave svih zemalja, pobjedničkih, pobijedenih, pa i neutralnih svojim pasoškim i policijskim šikanama slobodi kretanja stranaca, a s druge strane grozne prilike u istočnoj Evropi gdje šest milijuna naše braće sad proživljuje najernije dane židovske povjesne tragedije. S tim će se poteškoćama dakako morati računati.

O problemu naseljivanja Palestine veli Nordau: Problem naseljivanja Palestine s milijunima židovskih useljenika ne može se riješiti s nekoliko riječi. Nakon ustanovljenja internacionalnog statusa Palestine, koji zahtijevamo i očekujemo od pariške konferencije mira, napučivanje je Palestine Židovima za nas najvažnije pitanje. Ne postanemo li ondje ubrzo većina pučanstva, onda za sve prijazne riječi, kojima nam se zemlja naziva i slavi „domajom židovskog naroda“, isprazne i bez praktične vrijednosti i znamenovanja. Ispravno je, da Palestina ne može odmah prehranjivati obilno milijune Židova i da se mora pripremiti, da ih primi. Ali taj pripralni rad mora da vrše ljudi, moramo da vršimo mi. On iziskuje stotine tisuća radnika svih zvanja pa ako se pred njima tvrdokorno zatvaraju granice Palestine, onda se rad dabome nikad ne će izvršiti. Držim, da poznam svoju židovsku braću. Dostatno se uzdajem u njihovu prilagodivost, sposobnost, žilavost i radinost, te mogu biti posve siguran, da će s najvećom

energijom prevladati tegobe početaka, zemlji brzo iznuditi obilnu žetvu, sebi graditi potrebne kuće i ceste, brinuti se za sigurnost, javnu njegu zdravlja, nastavu i pravni poredak, stvarati industrije i trgovinu i da će se bez krzmanja snalaziti u novim prilikama. Malodušnost i krzmalačka opreznost za cijelo su lagodnije no stvaralačka odvažnost ali baš ona je ono, što ovaj čas zapovjednički od nas traži.

„D'Annunzio furioso“. Pod tim naslovom donasa židovski dnevnik „Wiener Morgenzeitung“ uvodnik, iz kojega vadimo ove stavke: „Gabriele d' Annunzio, dugo vrijeme ljubimac internacionalnog antisemitskog novinstva, koje ga je popljuvalo kao Rappaporta, kao židovskog plaćenika, našao je sredstvo, da izbjegne tim svakako neugodnim ovacijama. Naveo je u pozivu na Jugoslavene, da su i Hrvati i Italijani žrtve internacionálnih spekulacija, koji nastoje, da dovedu do preloma između ova dva naroda... Ovo novo novčato otkriće italijanskog pjesnika bit će u stanju, da svrati pažnju otrivalaca sklada na novo na muža, kojega je ime zadobilo dosta gadan miris publikacijom ljubavnih listova Duse, što ih je njemu pisala... antikno je helenstvo... stvorilo kulturni pojam, koji je mjerem etičkim mjerilom, na poslijetku samo bahati šovinizam, koji sve drugo prezire kao varvarstvo te se može smatrati ocem morala, koji je današnji svijet preobratio u ruševine. Posve je bilo antikno kad je d' Annunzio vežući dekadencu s romantikom, u pozorišnim komadima, romanima, pjesmama opjevao Adriju kao more Italije... On je, opet slijedeći svoje helensko naziranje na svijet, sad, godinu dana iza svršetka rata, bez potrebe raspriro novi rat, time što je, kopirajući Garibaldijev primjer, pošao na Rijeku, čime je morao najbolnije raniti samosvijest Jugoslavena, koji su se netom ujedinili u nezavisnosti.“

Iz rata je nastala bučna galama protiv Židova... I italijanski univerzalni genij d' Annunzio pošao je među te konjunkturane političare, a njegov će najnoviji trik sav svijet osjećati kao iznenadjenje. Žarište, u kome se stiču boli naroda, je židovsko srce. Veliki Gabriele klanja se toj struji i proklinje internacionalne židovske špekulante, koji siju mržnju između Hrvata i Italijana. Kako? Kad? S kojim sredstvima? U cijelom sporu oko dalmatinske jadranske obale nije se dojako oglasio židovski glas... Ali antisemitizam, koji spada k biću ne-židova, ne da se sustaviti kao ni kuga ili crna smrt. On prelazi preko Alpi i — gle! — Gabriele d' Annunzio klanja se novome bogu svetom strepnjom u duši.“

„Hrišćanska Ugarska“. U Kes z t h e l y u držao je predsjednik ministarstva Friedrich masi govor, u kome je istakao, da ne će sjesti uz jedan stol sa socijalnim demokratima, već da će obračunati s njima. Veli se, da u Transdanubiji vlada bijeli teror, da „Friedrichovi momci“ vješaju siromašne nedužne Židove. Evo, ja preuzimam odgovornost za ono, što se događa. U Transdanubiji nema progona Židova nego progona komunista. Ali da je svaki komunista bio Židov, zato ja ne mogu ništa.

Asimilantski „Egyenlőség“ donasa mnogobrojne protokolarne akte o groznim okrutnostima i bestijalnim umorstvima.

Novosnovani savez ugarskih Židova upravio je devotni apel na hrišćanske

sugradjane te proglašuje, da židovske komuniste nijesu osjećali sa židovstvom ni vjerske ni rasne zajednice.

Dok se Friedrich rado poziva na tobožnje prijateljstvo Engleske, dotle „Manchester Guardian“ od 7./10. opisuje i osuđuje „bijeli boljševizam“ koji je kud i kamo okrutniji od crvenoga. Kaže, da je denuncijanstvo cvalo. Umjereno liberalno shvaćanje, lični sporovi, dostajali su, da strpaju u zatvor najmirnijeg, najčestitijeg čovjeka. Grozote, koje su krvava ironija hrišćanstva, a koja donša „Manchester Guardian“, upravo su nečuvene.

Židovi u boljševičkoj stranci. Prema „Vossische Zeitung“ iznašao je do 1. decembra 1918. broj boljševički organizovanih radnika u Petrogradu u svemu 124071. Po narodnosti ima među njima Rusa 74,2%, Leta 10,5%, Poljaka 6,3%, Estonaca 3,7%, Litvina 6,2%, Židova 2,6%. Pri tome valja imati na umu, da se nakon ukinuća „čerty osvjedlosti“ (naseobnog rajona) i zabrane naseljavanja Židova u velikim gradovima u martu 1917. velik broj židovskih radnika i zanatlija doselio u Petrograd.

Iz Palestine.

Razdioba orijenta. „Times“ od 9 oktobra donša, čini se iz kompetentnog vrela informacije o arapskoj državi, sirsom pitanju i problemu Palestine i Mezopotanije.

Što se tiče Sirije, ona bi imala bit autonomna država s arapskom vladom, a mandat za vrhovni nadzor dobila bi Francuska. Ali iz Sirije izlučio bi se kraj Libanona kao zasebna jedinica pod libanonskom vladom a direktnim mandatom Francuske.

Palestina bi se kao zasebna politička cjelina (as a separate political unit) konstruirala pod generalnim mandatom Velike Britanije, u kojoj bi cioniste, podvrgnuti vrhovnom nadzoru mandatarne sile, mogli provesti svoje planove oko ostvarenje narodni domaje za židovski narod.

„Vjerojatno je — veli „Times“ da će odgovorni predstavnici britskih, franceskih, arapskih i cionističkih interesa prihvatiti ovakovo uređenje... Nijedna od ove četiri interesovane partije ne će biti pripravna, da unapređuje jedan opći plan, koji bi saglašavao interese svih. Stoga valja uprijeti sile, da se svako od ovih pitanja riješi za sebe. Svako od ovih djelomičnih rješenja (članak govori i o Mezopotaniji, Maloj Aziji i arapskim provincijama, uredn.) nužno ne zadovoljava jedan ili više interesovanih partija i nijedno od njih ne može biti konačno, dok se ne zna odluka Ujedinjenih Država“.

Komentirajući ovo saopćenje u jednom uvodniku istog broja „The Times“ kaže: Preporučamo pažnji svojih čitaoca nacrt namjeravanog uređenja u Siriji, Mezopotaniji i Palestini, koji pripočujemo jutros u drugome stupcu. Nacrt je izvrstan; ali, dok su glavna načela jamačni uređaj granica između ovih novih država i narav mandata zadaje poteškoća u svakome pojedinome slučaju u detaljima, koje, ne sređuju li se nepristranošću, koja je uzvišena nad svaku sumnju, mogu da unište cijelo djelo. Problem sastoji u tome, da se urede časne obveze prema svakoj od one četiri partije — cionističkoj, arapskoj, britskoj i

franceskoj — na taj način, da se bistro isključi ideja međunarodnog rivaliteta ili imperijalističke intrige. Potpuno uređenje cjelokupnosti Turske ne da se postići, dok se ne zna, hoće li Ujedinjene Države, prihvatiti mandat i za se. Ali to ne može spriječiti Ujedinjene Države, da nam pomognu, da tačnije opredijelimo problem Sirije, Palestine i Mezopotanije. Najbolja, pomoć, što nam je može dati, bila bi, držimo u saglasju sa svojim dopisnikom, da stavi svoju nepristranost, svoj politički idealizam i svoj praktički smisao na raspolaganje silama, u čijim je južnim dijelovima bilo osmanlijsko carstvo. Budu li nam one pomogle, da izradimo detalje u udešavanju raznih zahtjeva, ne će uređenje biti samo pravednost, nego će se, a to je jednako važno — priznati, da je politički čisto i neosporno u skladu sa samoodredbom“.

Put generala Watsona. Onomad imenovani glavni upravitelj za Palestinu posjetio je nedavno razna mjesta, da upozna prilike u Palestini. U Hajfi je vojni guverner pozvao židovsku općinu na sastanak s generalom, pa ga je rabi Marcus pozdravio jevrejski. Na generalov upit izjavilo je odoslanstvo, da ima, da se tuži na štošta. Oni se, poput Židova cijeloga svijeta, uzdaju u Veliku Britaniju i nadaju se, da će s njezinom pomoću dobiti narodnu domaju u interesu zemlje i svih njezinih stanovnika. Watson je odgovorio vrlo prijazno; reče, da su sad prilike abnormalne pa da treba strpljivosti, a oni da će, drži on, biti zadovoljni, kad se situacija razbistri. U ratarskoj školi i farmi u Mikve Jisrael zadržao se 2 sata. U jevrejskoj gimnaziji u Jafi pozdravio ga je direktor dr. Mossinson istakavši duboko shvaćanje Velike Britanije za veze između Istoka i Zapada i za budući usud židovskog naroda smještenog na kapiji između dva svijeta i dviju kultura. Watson mu zahvali na simpatijama i izreče svoju radost nad živahnim boy-scoutima i dječjačkim četama i mnogim vojnicima u Khaki-uniformi.

Proširenje Tel-Aviva. Pored zapreka napretku u Palestini u sadašnjim abnormalnim prilikama nije zastao rad u Tel-Avivu (jevrejski dio Jaffe). U spoznaji svoje važnosti on se sprema za buduće stanovnike i gradnje napređuju na raznim mjestima pa tako lijepo ovo predgrađe pruža sliku zaposlenosti. Zemljište u susjedstvu Tel-Aviva kupio je vaad već dugo prije za proširenje predgrađa i budući će se Tel-Aviv protezati po Allenby-jevoj ulici, u kojoj je cionistička komisija, sve do mora. „Haboneh“, židovsko građevno društvo osnovano u Rusiji, počinje graditi prvorazredni hotel. Cionistička komisija podupire projekt „Merkaš Baale-Malaha“ (Središnje društvo radnika) da osnuje male kućice (cottages) za radnike u Tel-Avivu. Predloženo je, da se sagradi 60 kuća u svemu — malu radničku koloniju — a 10 njih već je mal ne dovršeno.

Najnoviji znak poduzetnog duha ovog jevrejskog vrtnog predgrađa jest osnova, da se Tel-Aviv snabdjene električnim svjetlom.

Herojski čin. Israel Bjalik primio je čestitke vojničkog guvernera u Ramleh za odvažno djelo. Na putu iz Ramleh u Jeruzalim naišao je na ozbiljni sukob između dva arapska sela, u kome se služilo oruž-

jem. Goloruk ude u jedno od tih sela i uspije mu, da uspostavi red. Malo za tim prispjela je policija u Ramleh, a sutradan vojnički guverner razgledavši pozorište spora čestitaše Bjaliku, što je svoj život stavio na kocku za opće dobro.

Sitne vijesti iz Palestine. Lang u koloniji Zihron-Jakov obreo je kamen s grčkim i jevrejskim napisom te ga je poklonio jeruzalimskom muzeju.

200—300 Palestinaca, koje su Turci protjerali za vrijeme rata te su za to vrijeme živjeli u Grčkoj, vratilo se u Palestinu. Jednako je došlo 8 doseljenika iz Perzije nakon mnogo teških nevolja na putu.

Već pod turskim režimom nije bilo u Palestini kriminaliteta između Židova i vriedno je zabilježiti, da se dobro ime Židova kao vjernih zakonu građana održalo. Kriminalni izkazi za mart, april, maj i juni u zvaničnom listu palestinske uprave sadržaju osude od 43 osobe, no nijednog židovskog imena, ma da uprava obuhvaća sve židovske centre.

Iz Jugoslavije.

Svečano otvorenje doma »Jevrejskog nacionalnog društva« u Beogradu. U nedjelju dne 19. oktobra o. g. otvoren je na svečan način dom »Jevrejskog nacionalnog društva«. Bila je to doduše tek lokalna i u skromnom stilu izvedena slava, ali sam tečaj njezin, velik broj izaslanika iz raznih krajeva S. H. S. pokazuje, da bi ovo društvo, radeći u smislu svoga zadatka, moglo ubrzo postati centar svega svjesnoga jevrejskoga rada u Srbiji. Ratom prekinuti rad u Beogradu oživili su prvo svega naši vrijedni omladinci udruženi u društvima »Gideon«, »Atehija« i »Karmel«. Sad se osnutkom »Jevrejskog nacionalnog društva« pored staroga »Cijona« organizuje i jevrejsko građanstvo. Velik broj članova ovoga mladoga društva pokazuje, da su i beogradski Jevreji uvjeli potrebu čvrste jedne građanske organizacije, koja će u ovo doba biti kadra, da izrazuje volju narodno-osvijestjenog jevrejstva u Beogradu. Beograd bio je srpskim Jevrejima uvijek primjerom, pa postoji nada, da će i rad »Jevrejskog nacionalnog društva« potaknuti i druge Jevreje u Srbiji, da se organizuju na jevrejskoj nacionalnoj bazi i time opet uspostave veze sa cjelokupnim jevrejstvom.

Već prije deset sati bile su prostorije društva ul Dušanovoj ulici pune gosti. Radi ministarske sjednice nije pribivao nijedan od ministara. Predsjednik vlade g. Ljuba Davidović poslao je srdačan brzojav u kome veli:

„Zahvaljujući Vam na pozdravu i ja Vas molim da kod članova Jevrejskog Nacionalnog društva budete tumač mojih osjećaja da ću i od sad kao i do sad nastojati da se naši sunarodnici Jevreji tretiraju kao braća naša Mojsijevе verē.“

U vrlo srdačnom listu ispričao je svoj nedolazak ministar prosvjete g. Tugomir Alaupavić, a delegirao je načelnika g. Lazara Kneževića da zastupa ministarstvoč Savez Cionista Jugoslavije zastupao je g. Alfred Singer iz Zagreba. Osim toga bila su izaslanstva iz Niša, Skoplja, Novog Sada, Zemuna i svih jevrejskih beogradskih društava.

Svečanost započela je himnom, koju je pjevalo jevrejsko pjevačko društvo, a za-

tim je slijedio vjerski obred osvjećenja, koji su izvršili gg. rabini dr. Isak Alkalay i Slanog. Dr. Alkalay je uz molitvu za vladalački dom držao kratko prigodno slovo, u kome je istakao važnost kulturnog rada unutar jevrejstva. Iza toga je pjevačko društvo otpjevalo psalam »Aleluja«.

Nakon vjerskog obreda, uzeo je riječ predsjednik društva, sanitetski kapetan dr. David Albalala, koji je u gotovo dvosatnom govoru razlagao cilj društva. Usporedio je istoriju jevrejskog i srpskog naroda, ocrtao borbe obaju naroda za ostvarenjem narodnog ideala; u Srba sajedinjenje troimenog naroda, a u Jevreja ostvarenje jevrejske narodne domaje u Palestini, te istakao, da sadašnji momenat od nas traži naprežanje svih sila i najveću požrtvovnost, jer bez njih ne može da se ispuni zavjetna misao jevrejskog naroda. Izrazuje duboko svoje uvjerenje, da će organizirani jevrejski narod, bude li ozbiljno htio, postići svoj cilj. No pored rada oko obezbjeđenja budućnosti imamo i kao građani dužnosti, koje treba da savjesno ispunimo. Srpski Jevreji pokazali su za vrijeme obaju zadnjih ratova svoju privrženost i odanost prema zemlji, a priznanje, koje su našli na najmjerodavnijem mjestu, ispunjava ih zadovoljstvom. Silne krvne i materijalne žrtve jevrejstva u Srbiji stvorile su i čvrstu podlogu za

uzajamni zajednički rad s narodom, u čijoj sredini žive ovi Jevreji. Kao građani ove zemlje ispunili su zdušno sve dužnosti i žele i nakon postignutih ciljeva ujedinjenja da aktivno saradjuju na svim poljima državnog života, da i svojim radom doprinesu napretku ove zemlje. Nemile dogodjaje, nejednaki postupak s Jevrejima, drži tek časovitom zabludom, koja ne će moći da omete slozan rad, međusobno gajenje iskrenog prijateljstva između naroda Srba, Hrvata i Slovenaca te Jevreja. Odlučujući faktori spoznat će vrijednost jevrejstva kao pozitivnog stvaralačkog elementa, te će i sa svoje strane poradići oko što srdačnijeg, uzajamnog rada za napredak ove zemlje. Konačno pozdravlja srdačno izaslanike pojedinih institucija. Kratkim zahvalnim govorima i čestitanjima sa strane izaslanika; pjevanjem Hatikve završila je svečanost.

Iza svečanosti bio je banket, na kojemu su pojedini izaslanici na jevrejskom, španskom i srpskom jeziku čestitali društvu.

Zagreb. Predavanje u nacionalnom društvu. U ponedjeljak, dne 27. oktobra o. g. održao je g. dr. Aleksandar Licht predavanje o „savremenim problemima židovstva“. Prije toga predsjednik društva, dr. Hugo Kon spominje se godišnjice ujedinjenja Srba, Hrvata i Slovenaca. Razlaže borbe ovog naroda za samostalnost i uspoređuje je s borbom židovskoga naroda, koji je kao i prvi istakao načelo samoopredjeljenja naroda. Iz prošlosti crpili su nadu za budućnost. Danas, gdje je ostvaren narodni ideal Srba, Hrvata i Slovenaca, učestvuju Židovi u veselju toga naroda, te kao građani žele da saučestvuju u svim granama državnog života. Govor popraćen je srdačnim poklicima narodu Srba, Hrvata i Slovenaca.

U svom gotovo dvosatnom predavanju razvio je dr. Licht nacijske, kulturne i ekonomske probleme židovstva. Razloživši

idejni sistem Ahad Haama, Dubnova, Ahera, Buber, Klatzina i Herzla, prikazao nam je razvitak nacijske ideje u židovstvu te nadovezao u savršenoj preglednoj jasnoći kritiku pojedinih naziranja. Prelazeći na socijalno-ekonomske probleme židovstva ocrtao nam je nezdravu ekonomsku strukturu židovskog naroda i raspredao gledišta pojedinih židovskih proletarskih grupa pokazajući, kako se židovsko radništvo evolucijoniralo od radikalno ekstremnog marksizma bundista do nacionarno-socijalnog naziranja Hapoel hacaira. Konačno nam je prikazao govornik kulturne probleme, ističući osobito borbu jidišista i hebrajista, koja je odlučena u prilog hebrajista. Dugotrajni aplaus nije bio tek nagrada za ovo lijepo i idejama tako bogato predavanje, već i želja svih nas, da dra. Lichta doskora opet čujemo, jer smo uvjereni, da bi nam imao još mnogo toga reći, što uslijed ograničenog vremena nije mogao da učini. Narodno društvo zadužilo je ovim predavanjem sve nas, pa se nadamo, da će taj uvod društva biti poticajem, da nastavi ovako lijepo započeti rad.

Otvorenje židovske djačke menze u Zagrebu. U nedjelju, dne 26. listopada otvorena je na svečani način židovska djačka menza. Otvorenju pribivali su đaci i brojni zastupnici raznih korporacija. Predsjednik židovskog akademskog potpornog društva cand. iur. Ivan Schwarz pozdravio je goste te u kratkim potezima prikazao rad društva oko osnutka menze, kao i razloge, zašto se osnovala menza. Svojom snagom i radom osnovalo je dajstvo menzu, a njezin opstanak zavisi o radu i potpori svih Židova. Iza toga govorili su u ime građanskog odbora menze gosp. prof. dr. Schwarz, za bogoštovnu općinu O. Stern, za židovsko narodno društvo u Zagrebu dr. Kon, a u ime jugoslavenske menze Fran Ferencek.

Zahvalivši govornicima poziva predsjednik goste, da razgledaju prostorije menze.

Prvi dan objedovalo je u menzi 47 đaka, danas 65, a broj reflektanata raste od dana na dan.

Židovsko akademsko potporno društvo u Zagrebu održalo je 23. o. mj. svoju redovitu glavnu skupštinu. Predsjednik cand. jur. Ivan Schwarz pozdravlja opet okupljene članove i podijeljuje riječ prvom tajniku stud. jur. Lavu Singeru, da izvjesti o radu odbora, a zatim izvješćuje o fincijalnom stanju društva, koje posjeduje oko 25.000 K. Društvo je kroz cijelu prošlu godinu prehranjivalo oskudne članove u nekoliko gostijonica. Uz pripomoć u februaru iza branog građanskog odbora radio je odbor svim silama da ostvari stari ideal židovskih studenata u Zagrebu židovsku djačku menzu. I doista, akcija je uspjela. U židovskoj je školi adaptirana dvorana u suterenu i židovski će đaci otsada biti dobro prehranjeni. Predsjedniku je za njegov neumorni trud podijeljena zapisnička hvala. Za slijedeći semestar izabran je ovaj odbor: Predsjednik: Ivan Schwarz, cand. iur., podpredsjednik: Adolf Weissman, cand. iur. I. tajnik: Lav Singer, stud. iur., II. tajnik Vilim Eisenstädter, stud. med. I. blagajnik: Makso Frank, cand. iur., II. blagajnik Oskar Stern, stud. med. knjižničar: Artur Ellenbogen, stud. phil., odbornici: Salamon Kunorti, stud.

med., Jakob Haas, stud. med., revizori: Moric Papo, stud. med. Josip Baruh, stud. iur.

Judeja, židovsko narodno akademsko društvo u Zagrebu održalo je u subotu 25. okt. o. g. svoju XIV. redovitu glavnu skupštinu. Poslije kratkog pozdrava sumišljenika Altmana pročitao je tajnik M. Finei izvještaj o radu društva u prošlom semestru. Uslijed teških prilika, u kojima su lani živjeli Judejanci, nije se mogao razviti poželjni intimni saobraćaj. Naravno, da je interni rad društva od toga trpio. Eksterni rad Judije urodio je dobrim plodom. Njena je zasluga, da židovska omladina našeg kraljevstva organizovana u čvrsti Savez. Osim toga radi Judeja na dvijem drugim većim akcijama: naučno putovanje jevrejskih akademičara u Erec Israel i izdavanje almanaha, koji će sadržavati samo radove o Palestini, a izaći će tokom ovog semestra.

Primivši i ostale referate do znanja, plenum podijeljuje starome odboru apsolutorij. Na predlog starog odbora prihvaćen je jednoglasno novi sa stud. med. Oskarom Heimom na čelu.

Na skupštini izabran je g. dr. Oskar Spiegler (Brod n/S.) začasnim seniorom društva.

Ispred Saveza Žid. Omlad. Udruženja uzima riječ Nikola Tolnauer. U nekoliko snažnih riječi razlaže dužnosti židovskog akademičara. Prvi je zahtjev, koji mora da svaki stavi sam na sebe, poznavanje hebrejskog jezika. Poslije ovih riječi prijavilo se oko 30 članova u tečaj.

Konačno uzima riječ začasni senior društva g. dr. Aleksandar Licht. Jakim i toplim riječima izvodi, kako je naša omladina pošla krivim putem. To ga sili, da iskreno otkrije sve mane i zastranjivanja Napose dotiče se onih članova, koji ove godine ne pristupiše društvu, te veli, da su naročito tražili kojekakve razloge, da njima prikriju svoju duševnu golotinju. Prikazujući ideal jevrejskog omladinca, čija je najoštija značajka bezuvjetnost, apelira plamenim riječima na sakupljene, da se približe svome idealu. Duboke riječi učiniše silan dojam na prisutnu omladinu.

Sarajevo. U nedjelju dne 25. tišrija o. g. obdržana je u Sarajevu glav. skupština „Poale-Cijon-a“. O dosadašnjemu radu svetske Poale-Cijonističke partaje referirao je haver A. Kohen, koji je pokazao duboko poznavanje stvari. Izabran je odbor sa predsjednikom A. Altarac na čelu. Ljudi, koji su u odboru obećaju, da će organizacija lijepo napredovati. Naročitu brigu posvetiće odbor prosvjetno-socijalnome radu.

Vijesnik „Saveza omladinskih udruženja „Gideon“. Ovih dana izlaziti će novi broj ovog omladinskog vijesnika, te se umoljavaju društva i pojedinci da što prije pošalju pretplatu na upravu Vijesnika Saveza omladinskih udruženja Zagreb, Ilica 31./III. kat. Cijena godišnje 15 K polugodišnje 8 K, četvrtgodišnje 4 K,

Pojedini broj K 150.

Vjenčanje. U nedjelju, dne 16. hešvana (9. novembra) u pol 11 sati prije podne vjenčat će se u židovskom hramu naša sumišljenica Diana Löwy s gospodinom Abram I. Romanom. Srdačno čestitamo!

Izkaz darova

za vrijeme od 8./X. 1919. do
25./X. 1919.

Otkup od čestitanja.

Belišće: Vilko Grünhut	10.—
Vinkovci: po 50.— obitelji Šlomović, J. Zilzer, J. Schlesinger 40.—, M. Augenfild 30.—, po 20.— Herman Marton, B. Flesch, Lj. Engel, A. Hirtweil, L. Abraham, A. Schwarz, A. Preiss, Levi, R. Gross, E. Engel, Hirt, Bresslauer i Miškolcy, po 10.— Lipković, J. Bröder, I. Herzog, Borovitz i Rosenberg, dr. Lang, L. Schön, Grünfeld, J. Reich, M. Marberger, L. Flesch, Blumenstock, S. Hofman, B. Fleischmann, Fuchs i Weiss, J. Laufer, S. Türkl, E. Kadelburg, A. Weiss, Gertner, G. Herzog, M. Epstein, F. Schön i brat, I. Schlesinger, J. Stoch, A. Braun, H. Grünberg, dr. M. Frankfurter, M. Stein, A. Deusch, J. Pick, po 6.— D. Rosenbaum, po 5.— A. Mogan, G. Schäffer, T. Kadelburg, A. Epstein, A. Hirschfeld, J. Kraus, D. Adler, E. Klopfer, A. Stern, A. Pollak, po 4.— F. Dosler, G. Spiller, Elod, po 3.— C. Rosenzweig, po 2.— A. Neumann, A. Heksch, F. Hoffmann, G. Baum	789.—
Zepče: Sal. Musafija	20.—
Slatina: D. Grünhut	20.—
Prijedor: Iso Hasson	20.—
Bjelovar: po 5.— prof. J. Szemnitz, prof. R. Schey, Slavko Fürst, T. Schey 1.—	16.—
	875.—

Samooporezovanje.

Bjelovar: Ing. F. Rosenzweig 15.—, po 10.— Ig. Fürst, Slavko Fürst, po 12.— Drag. Wolf, dr. Gottlieb, Ferdo Singer, Jakob Fürst, Makso Rosenberger, Ig. Rosenberg, po 15.— Lav Hirschl, Adolf Haas, Emil Kraut, Robert Herrstein 35.—, David Herrstein 20.—, Rudolf Ebenspanger 20.—, Viktor Leitner 9.—, po 6.— Isidor Bartfeld, Ig. Levi, Sam. Levy, H. Anhalzer, Mirko Weber, po 4.—, Singer M., L. Fischer, Fürst Z., Sam. Stern, Jos. Stern 4.50, Šador Steiner 8.—, po 2.— Drag. Weiss, Lav Hirschl, Slava Stern, Drag. Taussig, Singer Cilika, ukupno 302.50 dne 14. listopada predano po Slavku Fürst: Rud. Ebenspanger 40.— po 20.— Rosenzweig, Ig. Fürst, Slavko Fürst, Jak. Fürst, Emil Kraut, Adolf Haas, po 16.— D. Wolf, dr. Gottlieb, Maks Rosenberg, po 15.— Albin Steiner, po 12.— J. Stern, Izidor Bartfeld, H. Anhalzer, Viktor Leitner, po 10.— Milan Herrstein, Drag. Weiss, Slava Stern, Sam. Stern, po 8.— Š. Steiner, Zlatko Fürst, Drag. Taussig, Sam. Levi, M. Singer, po 5.— J. Werber, po 4.— Singer Cilika 360.50 663.—	
Križevac: po 5.— Jelka Breyer, dr. Bril, F. Pollak, Z. Hirschl, po 4.— I. Neumann, po 2.— Vlatko, Stefa, Milan Hirschl, Stj. Berkeš 32.—	
Banjaluka: Po Bukici Nachmias: po 10.— E. Poljokan, Flora Poljokan, M. Gottlieb, F. Hoffman 8.—, po 5.— Leop. Kohn, Flora Levi, Arm Salom, J. Rosenberg, Rafael Levi 6.—, po 4.— I. Altarac, Anita Levi, po 3.— J. Nachmias, H. Steinhof, J. Pesach, po 2.— Leon i Ella Poljokan, Bukica, Sultana, Roza, Rachela, Matilda Nachmias, Hani i Flora Salom, Avram i Sal. Altarac, Janka i Gisela Quittner, E. Gottlieb, E. Herzler, S. Papo, L. Berger, I. Steinhof, Iso Lela, Rafael Z. Zadik, Angela, Bukus i Albert Levi, I. Lichtenstein	135.—
Slatina: D. Grünhut	5.—
Kom. Moravice: Slavko Klein 20.—, Adolf Teuereisen 20.—	40.—
Zagreb: »Benot Cijon« 150.—, dr. P. Neuberger 25.—, Milan Berkeš 10.—	185.—
	1060.—

Škrabice.

Bjelovar: Žiga Pollak	16.—
Vukovar: Adolf Schwarz 26.—, Herm. Weiner 46.—, »Morija« 40.—	112.—
Zagreb: Žid. nar. društvo 13.30, David Spitzer 32.54, dr. A. Licht 123.20	169.04
	297.04

Zlatna knjiga.

Banjaluka: Sefardska bogošt. općina n. i. Braco Poljokan	400.—
Beograd: Na svadbi Matilde Benvenisti-Elijas Gerson sakupila Rachela Levi na ime istih	750.—
	1150.—

Masline.

Prijedor: N. N. na ime i vrt Gid. Seidemann	20.—
Banjaluka: Kod kartanja Quittner—dr. Laufer, Bachrach, Metsch 40.—, dr. Laufer 10.—, sve u gaj Joh. Thau	50.—
Sigetec: Mavro Wolfsohn u Herzl šumu	20.—
Djakovo: Kod zaruka Jak. Spitzer sak. u gaj Miše Sommer	120.—
Vukovar: Na Herzl dan sabrano	232.—
Sjeničak: Adela Fröhlich u vrt Davida Anhalzera	10.—
Novisad: Poslao Matias Levi: Na ime Ana Kohn daruju u gaj Jos. Brandeisa: po 50.— Balinot Kovacs, Simon Ohrenstein, Jak. Stein, N. Altivec, na sijelu sak. 329.—, Jos. Brandeis 150.—, Eduard Krauss 40.—, po 30.— dr. Sattler, Moric Lichtner, po 20.— M. Sattler, N. Zanger, Jenö Löwenberg, Geza Pisker, N. Wellmann, G. Pisker, Emil Vig, Sam. Hirschl, Hinko Samlačić, Em. Samlačić, po 10.— Sam. Zeiger, Šandor Lederer, Moric Gerö, Lazar chreiber, N. N., Jos. Brandeis, B. Kovacs, dr. M. Sattler, Ed. Kraus, po 8.— Moric Breuer, po 5.— Paul Friedländer	1082.—
Bjelovar: Na ime Elsa Leitner u gaj F. Rosenzweiga po 50.— Viktor Leitner, Albin Steiner, na izletu sak. 54.—, po 20.— Slavko Fürst n. i. Ig. Fürst, po 10.— N. N. n. i. Tobias Dručka, N. N. na ime Nada Fürst, Sam. Levi na ime Elsa Leitner, Rudolf Schey 6.—, Slava Stern 100.—, inž. F. Rosenzweig 50.—, Kastl 10.—	370.—
Požega: U vrt »Mjes. cijon. org. Požega Feliks Schejmen na ime Elizabeta Schejmen 100.— Manfred Sternberg na ime Feliks Schejmen 20.—, B. Weiss na ime Manfred Sternberg	140.—
Zemun: Jos. Elias prig. Barmieve u kući Mairsasson	20.—
Zagreb: U gaj dra. Lichta: N. N. na ime Olga Schrenger 10.—, Recha Hessel na ime pok. brata Jakoba 30.—, Lav Löw na ime Ana Löw 20.—, Feliks Stein n. i. Moric Finzi 10.—	70.—
	2134.—

Nahla.

Vukovar: Oskar Winkler sak. na svatovima Winkler—Stein 202.—, Sig. Frank 200.—, po 100.— dr. A. Stangl, H. Hirt, E. Steiner, B. Kalmann, E. Bier, po 50.— A. Baum, V. Engl, L. Freund, H. Lyon, I. Pfeiffermann, po 40.— I. Goldarbeiter, po 30.— E. Winter, E. Stein, po 25.— dr. Daniel Stein, po 20.— O. Steiner, D. Gutman, L. Pfeiffermann, Jak. Weiss, M. Messner, M. Ofner, M. Winkler, B. Freund, O. Winkler, N. N., po 15.— M. Spitzer, po 10.— B. Freund, L. Pfeiffermann, L. Keiser, R. Wertheim, po 5.— Otto Buchwald, na izletu sak. 11.50	1418.50
Bihac: Roza Rechnitzer i Šab. Levi sak. kod svatova Levi—Kavezon 188.—, Dvojica i Šabetaj Levi sak. kod zaruka E. Abimun—I. Altarac	390.—
Novisad: Na sijelu sakupljeno 340.—, Kovacs Balinot 110.—, po 50.— S. Ohrenstein, A. Zwi-back, po 40.— stolno drutvo, po 20.— N. N., Hirschhauser, po 10.— Ilona Kovač, Lazar Schreiber, po 6.— Kovač Balinot	656.—
Bjelina: Na sijelu kod Avrama Finzia sak. Jos. L. Pesach 100.—, Avram Finzi 100.—, po 50.— Bahora Finzi, po 25.— Jos. Perera, Haim Papo, po 20.— I. Danon, Zadik Baruch jr., Majer Baruch, Isak Papo, po 10.— dr. Steindler, N. Krauss, Zadik Baruch sen., Haim Baruch	420.—
Zemun: Darovali u hramu: Jos. Elias 100.—, po 50.— Moric Sasson, Mariana Sasson, Jos. Koen, R. Asriel, po 30.— Jelena Dubaić, po 20.— Braco Poljokan, M. Perera, po 10.— R. Levi, J. Amoday, po 5.— Rifka Cohen, I. Darsa, L. Montag kod kartanja 50.—, klub »D. G. O.« prig. jedne vožnje u čamcu 50.—, u sefard. hramu 6.—	506.—
Mostar: Prigodom svatova Adele Schurz-Leop. Brodmann sabrano	103.—
Sanskimost: Kod svatova Luna Levi—David Albahari sakupljeno 184.—, na ružmarinu	190.—
Beograd: Cecilija Alt sakupila kod zaruka Lenke Baruch—Avram Hazan	267.—
Bjelovar: Lav Hirschl	30.—
Zagreb: Supruzi Leo Büchler umj. zahvale na čestit. stigle im prig. njihova vjenčanja	

100.—, Vili Schnitzler 20.—, Dragoner 100.—, Ruco Pollak 100.—, Ljud. Kohn Vel. Gorica 50.—, dr. Glücksthal i Taussig 20.—, Maks Klein radi jedne prepisice sa Vili Stiner 50.—, Herrstein umj. nalaznine 50.—	540.—
	4704.50

„Nordanov grad“.

Bjelovar: Prigodom dječje predstave na Simbat-tora	400.—
Zagreb: Dr. Rosner, Deucht, Fürst, Graf, Hafner, Straus, Singer 120.—, prof. A. Sz. 10.—, supr. Mavro Sirmaj prig. god. smrti Fanike Szemnitz 30, V. R. 20.—, dr. Heinrich 10	190.—
Rijeka: V. L.	60.—
Zemun: Alb. Szemnitz	10.—
Varaždin: Hermina Goldmann dob. kod kartanja	10.—
Križevac: Prigodom nove god. darovali kod tore po 100.— Robert Schwarz, Ljud. Straus, po 20.— Vilko Rotter nadjenih, višak robe	236.—
Brod. r. S.: Elsa Švrljuga	50.—
	956.—

Dječji sabirni arci.

Vukovar: Zdenko Lyon 23.—, Filip Rosendorn 18.—, Viktor Diamant 10.—, Bija i Ervin Weiss 52.80, Branko Hoffmann 14.—	117.80
--	--------

Obnova Palestine.

Zagreb: Vilma Deutsch sabrala: po 20.— Želj. i Ernest Richter, Mavro Schneller, Kanitz i Schneller Iso Musafija, po 10.— Emil Frankl, John i Tibor Fröhlich, Adolf Beck, Kornitzer, Kerpner, N. N., po 5.— Selma Singer, Ana Weiss, Lujo Herlinger, N. N., N. N., I. K. 6.—, svega 201.—, N. N. 15.—, Polda Berl 10.—, Sime Spitzer umjesto honorara za konzultaciju dru. Rosneru 50.—	276.—
Sigetec: Mavro Wolfsohn	20.—
Vinkovci: Frida Pollak 20.—, Mirjam Propper 30.—	50.—
Kom. Moravice: Moravačka partija	20.—
Bjelovar: Prigodom dječje predstave na Simbat-tora sakupljeno 200.—, Elsa Pollak na izletu 60.—	260.—
	626.—

Za žrtve pogroma.

Sigetec: Mavro Wolfsohn	10.—
Bos. Svinjar: Robert Spiegl	38.—
Zagreb: S. M.	20.—
	68.—

Pregled.

Unišlo je dakle iz Hrvatske, Slavo-	
nije i Dalmacije	K 8.971.34
Iz Bosne i Hercegovine	K 1.932.—
Iz Srbije	K 1.017.—
Ukupno	K 11.920.34

Unišlo je dakle od 1. januara 1919. do
25. oktobra 1919. sveukupno K 333.656.83

Ispravak.

Pomutnjom izostavljena je u zadnjem iskazu specifikacija pod Nahla: Greta Bondy 25.—, pod »Samooporezovanje« Jos. Elias 10.—.

Pomoć palestinskim izbjeglicama.

Prigodom prošlih blagdana darovali su za potporu palestinskih bjegunaca u Lipiku: Ignac Beck, Josip D. Steiner, Karl Philip, Samuel Kohn, Josip Grünbaum i i dva kupališna gosta, svega K 550.—.

ARMIN BOROVIĆ
MARGIT BOROVIĆ r. SCHREIBER
vjenčani
PEČUH 190 VINKOVCI

FELIX BERGER
BLANKA BERGER r. BIENENFELD
vjenčani
Požega, 27. X. 1919. 191

ELZA SCHLEIEN
ŽIGA KOHN
zaručeni
POŽEGA 186 POŽEGA

RUŽA ROSENBAUM
ROBERT GLÜCK

zaručeni 193

Zagreb u mjesecu listopadu 1919.

HELLA BRESSLAUER
ERNEST DENNEBERG

zaručeni

Vukovar 186 Baja

PARIS

136. Boulevard Magenta. Téléphone Nord 28-96.

Agenturni i komisioni posao

Henry H. Neuman.

Tvrtka raspolaže zagrebačkim
REFERENCAMA.

DOPISIVANJE na srpsko-hrvatskom,
francuskom, engleskom, španjolskom,
talijanskom i njemačkom jeziku.

Prodaja cipela

na veliko i na malo ZAGREB Jurišićeva
ulica 7. u dvorištu

poslovođa **MAKSO BOROVITZ.**

Tražimo

za upraviteljicu „ŽIDOVSKJE ĐAČKE
MENZE“ sobu s namještajem. Mo-
limo sve naše dobrotvore, da nam i
u tome idu na ruku, jer je uspješno
djelovanje menze o tome ovisno.

Odbor „Židovske đačke menze“

Izraelitička bogoštovna općina u Sisku.

Br. 73.

NATJEČAJ.

Kod izraelitske bogoštovne općine u
Sisku ima se odmah popuniti mjesto

ŠAMES-A

koji je ujedno Šohet-Ubodek, Korah i Li-
berer.

S tlm mjestom skopčana su godišnja
beriva od K 3960.— te ini običajni pri-
hodi. Natjecatelji koji nisu prekoračili 30.
godinu života, imaju svoje vlastoručno pi-
sane molbenice potkrepljene sa odnosnim
svjedodžbama podnjeti gornjoj općini naj-
dulje do 1. decembra 1919.

Molbenici imade se bezuvjetno priklo-
piti fotografija. — Natjecatelji koji su neo-
ženjeni, te se bave kojim obrtom, i vješt
su hrvatskom ili inom, kojem slavenskom
jeziku imadu prednost.

Samo pozvanim biti će putni troškovi
nadoknadjeni.

Predstojništvo.

Izdavatelj i odgovorni urednik S. Spitzer.

U MJESTO KOKSA

može se rabiti u željeznoj peći (Koks-peći)

DRVENI UGLJEN.

Dobiva se po 100 kg. (4 vreće) za K 120 kod

Hrvatskog prometnog društva za ugljen.

A. O. Schwarz, Ilica 26.

TVORNICA ŠTAMPILJA

ŠANDOR SCHNELLER

REZBAR — GRAVEUR

ZAGREB

STROSSMAYEROVA ULICA BROJ 6.

JOSIP BRÜLL

špediterska radnja

ZEMUN

Bežanijska ulica 22. 147

NA VELIKO

NA VELIKO

MANUFAKTURNE ROBE

NUDJA UZ JEFTINE
CIJENE TVRTKA

I. DRAGONER,

ZAGREB, ILICA 21. (dvorište)

KONZUM D. D.

ZA PROMET SA ROBOM.

ZAGREB, Ilica 37.

Telefon 23-48, brzogavi „DIONKONZUM“

Prodaje sve vrsti koloni-
jalne i specerajske robe

na veliko.

169

Goriva drva

I. vrsti imadem i držat ću stalno
na skladištu i to piljena i cijepa-
na, na hvate i vagone. Za-
jamčujem brzu i točnu izvedbu
cijenjenih narudžaba, za koje
najučtivije molim.

Skladišta:

Savska cesta 50. i Tratinjska cesta 21
Telefon 23-50.

SIMON KRON

Prodajem

sav namještaj i pribor moje najmo-
dernije i na najboljem mjestu u Bije-
ljini u opštinskoj zgradi „Grand ka-
fana“ sa tri odjela i podrumom uz
vrlo umjerenu cijenu.

Reflektanti neka se obrate pismeno, a
mogu u svako doba radnju i namje-
štaj pregledati.

Kupac može odmah iza prodaje rad-
nje početi rad.

SAVO IVKOVIĆ.

TRGOVINA PORUČSTVA

JULIO SINGER

ZAGREB, ILICA 52.

TELEFON 19-26.

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva ulica ZAGREB Vrhovčeva ulica

Prodaja vreća.

Rupuje sve vrste rabljenih vreća

∴ uz najvišu dnevnu cijenu. ∴

168

Norbert Weiss

Agenturna i komisijalna radnja

ZAGREB

Bakačeva ul. 4. — Telef. 733

Nudja kolonijalnu i
specerajsku robu sa
skladišta u Zagrebu. 128

Skladište svakovrstne
manufakturne robe, ča-
rapa i rubaca (mara-
-:- mica) na veliko -:-

A. Schrenger

Zagreb

Baruna Jelačića ul. 2.
Telefona broj 20-89.